

ENIL-ove DEFINICIJE U OBLASTI SAMOSTALNOG ŽIVOTA

Ovo su definicije koje treba da budu korišćene pri razvoju smernica, politike i zakonodavstva za nivou EU, zemalja članica EU i na lokalnom nivou. One donosiocima odluka treba da daju jasan uvid u dalje dizajniranje i primenu politike u oblasti invalidnosti. One su nastale da bi zaustavile manipulaciju i korišćenje našeg jezika u pogrešnom ili smislu koji je suprotan filozofiji samostalnog života.

Koncept samostalnog života¹ daleko je stariji od Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom. Ovaj koncept je odigrao ključnu ulogu u oblikovanju i usvajanju Konvencije, posebno Član 19, ali je takođe očigledan u duhu i namerama Konvencije koja samostalni život identifikuje kao ljudsko pravo. Član 19 obuhvata pravo na izbor mesta, načina i osoba sa kojima pojedinac želi da živi. To omogućava samoodređenje kao osnovu samostalnog života. Postoji kontinuirana polemika o *nezavisnosti*, nasuprot *međuzavisnosti*.

ENIL smatra da su sva ljudska bića međuzavisna i da koncept samostalnog života nije protivan tome. Samostalan život ne podrazumeva nezavisnost od drugih, već slobodu izbora i kontrole nad sopstvenim životom, odnosno načinom života.

Samostalni život - (Independent Living - IL):

Samostalni život je svakodnevno uživanje ljudskih prava zasnovanih na politici invalidnosti. SŽ je moguć kombinacijom okolinskih i pojedinačnih faktora koji omogućavaju osobama sa invaliditetom da imaju kontrolu nad svojim životima, uz mogućnost izbora i odluke gde se živi, sa kim se živi i kako se živi. Pristup uslugama treba da se obezbedi kako bi osoba sa invaliditetom uživala jednake mogućnosti u svakodnevnom životu. Samostalni život zahteva pristupačnost fizičke okoline, prevoza, pristup tehničkim pomagalicama, personalnoj asistenciji i uslugama u lokalnoj zajednici. Potrebno je istaći da se samostalni život odnosi na sve osobe sa invaliditetom, bez obzira na nivo podrške koja im je neophodna.

Personalna asistencija (PA):

Personalna asistencija predstavlja oruđe za samostalan život. PA se obezbeđuje kroz opredeljivanje određenog novčanog iznosa za osobe sa invaliditetom koje tako plaćaju potrebnu asistenciju². PA treba da se obezbeđuje na osnovu utvrđivanja individualnih potreba i u zavisnosti od životne situacije svakog pojedinca/ke. Sredstva opredeljena za PA moraju da budu u skladu sa aktuelnim nivoom sredstava i dinamikom plaćanja u svakoj državi. Kao osobe sa invaliditetom treba da imamo pravo da angažujemo i obučavamo svoje asistente i rukovodimo njihovim radom kao i da biramo način i model zapošljavanja koji najviše

---

¹ Samostalni život potiče od Pokreta za samostalni život, koji je nastao kasnih šezdesetih godina u Berkliju, Kaliforniji, kao inicijativa grupe građana/ki.

² U nekim zemljama ovaj novac dobijaju korisnici direktno, u nekim država direktno plaća ove troškove PA, odnosno obezbeđuje uslugu.

odgovara našim potrebama. Sredstva opredeljena za PA treba da pokriju platu personalnog asistenta/kinje i druge troškove (doprinose, administrativne troškove, iskustvenu³ podršku među osobama sa invaliditetom i sl.).

Deinstitucionalizacija (DI):

DI je politički i socijalni proces koji obezbeđuje prelazak sa institucionalne nege i drugih segregacionih oblika ka samostalnom životu. Efektivna DI je moguća kada se osobi koja je smeštena u instituciju da mogućnost da postane punopravni građanin/ka i preuzme punu kontrolu nad svojim životom (uz potrebnu podršku tamo gde je to potrebno).

To se obezbeđuje kroz finansijski dostupno i fizički pristupačno stanovanje, pristup javnim servisima, personalnu asistenciju i iskustvenu podršku među osobama sa invaliditetom. DI je takođe sprečavanje institucionalizacije u budućnosti. Treba da obezbedi deci sa invaliditetom da odrastaju u porodicama, uz komšije i prijatelje u zajednici umesto da budu segregirani institucionalnim zbrinjavanjem.

Usluge u lokalnoj zajednici (Community-based Services - CBS):

Usluge u lokalnoj zajednici predstavljaju kako politički, tako i socijalni pristup, obuhvaćen političkim merama za stvaranje pristupačnih svih javnih servisa – kao što su stanovanje, obrazovanje, transport, zdravstvene i druge usluge i vidovi podrške, koje treba da budu na raspolaganju osobama sa invaliditetom u svakodnevnim prilikama.

Osobama sa invaliditetom mora biti omogućen pristup postojećim uslugama i mogućnostima da žive kao punopravni građani. Univerzalni servisi uklanjaju potrebu za specijalnim i paralelnim servisima kao što su institucije za trajni smeštaj, specijalne škole, dugotrajno bolničko lečenje, vozila za vanlinijski prevoz, zato što javni transport nije pristupačan, itd. Male kućne zajednice⁴ nisu samostalni život, niti usluga u lokalnoj zajednici.

Dopunjeno i ispravljeno 25. novembra 2013. (Usvojeno na sastanku ENIL-ovog Odbora, novembra 2012.

---

3 Peer support

4 Group homes